

Asia: VN/20785/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Perustuslain 19 § mukaan jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään. Kuten THL toteaa (2023) Ihmisarvoinen elämä on määritelmänä monitahoinen ja se, mitä siihen katsotaan sisältyvän, on aika- ja paikkasidonnaista.

Ihmisarvoiseen elämään kuuluvia tavaroita, palveluita ja aktiviteettejä voidaan kuitenkin pyrkiä määrittämään viitebudjettien avulla. THL:n viitebudjetti-raportti 2022. Raportti löytyy täältä: <https://www.julkari.fi/handle/10024/146028> .

Ihmisarvoisen elämän viitebudjetit muodostuvat hyödykekoreista, joiden katsotaan olevan välttämättömiä ihmisarvoisen elämän kannalta 2020-luvun Suomessa. (THL 2023.)

Esimerkkinä em. THL:n ihmisarvoisen elämän viitebudjetista (2023, 51) naisen n.45-v minimi-viitebudjetti on 623e/kk ja miehellä n.45-v minimi-viitebudjetti on noin. 631/kk ja pariskunnalla minimi-viitebudjetti on n.1 146/kk. Nämä luvut ovat ennen liikkumiseen liittyviä kustannuksia ja asumiskustannuksia.

Työmarkkinatuki on tällä hetkellä nettona (vuoden 2023 alun indeksikorotuksen jälkeen) noin. 640e /kk. Se riittäisi juuri ja juuri ihmisarvoisen viitebudjetin mukaiseen elämään vuoden 2022 hinnoilla, jos työmarkkinatuella ei tarvitsisi maksaa asumiskustannuksia.

Asumistuki kattaa tällä hetkellä kuitenkin vain maksimissaan 80 prosenttia kohtuullisista asumiskustannuksista. Eli, silloinkin kun henkilö olisi onnekaasti löytänyt kohtuuhintaisen asunnon, on hänen maksettava 20 prosenttia omavastuuta. Tämä maksetaan työttömänä ollessa yleensä työmarkkinatuesta. Hallitus on lisäksi korottamassa omavastuuta 30 prosenttiin kohtuuhintaisen asumisen kustannuksista.

Hallitus myös poistaa työttömyysetuuden lapsikorotukset. Lapset tulevat saamaan omiin elämisen kuluihinsa siis pääasiassa vain lapsilisän verran rahaa, mikäli hallituksen lapsikorotuksen poistaminen tehdään.

Työmarkkinatuki ei siis riitä yksinasuvalla tai kaksin asuvilla, puhumattakaan lapsiperheestä, ihmisarvoisen elämän viitebudjettiin (THL 23, s. 50-51).

Peruspäivärahalla- ja työmarkkinatuella sinnittelevän työttömän tilanne oli kriittinen ja vakava jo vuonna 2022. Vuonna 2023 inflaatio on edelleen kasvanut, ja kuten edellä osoitamme, vaikka inflaatio olisi pysähtynyt 2022, ei työmarkkinatuki silti riittäisi ihmisarvoiseen elämään.

Hintojen siis noustessa inflaation myötä myös vuonna 2023 ja jatkaessa toistaiseksi nousuaan, on vastuutonta ja vakava rakenteellinen laiminlyönti jäädyttää indeksikorotukset työttömyysturvasta.

Toimeentulotuen tarve tulee hallituksen toimien myötä kasvamaan, eikä perusosa (esim. yksinasuvalla n. 555e/kk) riitä inhimillisen elämän viitebudjettiin. Myös lapsiperheitä putoaa reilusti viitebudjetin alle olevalle toimeentulotuella lapsikorotusten poistamisen myötä.

Hallitus ajaa kasautuvilla leikkaustoimillaan kaikkia kotitalousmuotoja viimesijaiselle toimeentulotuella ja näköalattomaan niukkuuteen.

Suomen Perustuslain 19 § Oikeus sosiaaliturvaan mukaan

"19 §

Oikeus sosiaaliturvaan

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä."

Millä tavalla hallitus turvaa työttömille Suomen perustuslain mukaiset oikeudet esitetyillä sosiaaliturvan leikkauksilla, kun tutkitun tiedon mukaan Suomessa nyt jo työttömät jäävät alle ihmisarvoisen elämän mukaisen viitebudjetin? 100 000 htv. työllisyystavoite ei riitä, koska rakenteellisia työttömiä on tätä enemmän.

Työttömien Keskusjärjestö vaatii hallitusta perumaan nämä epäinhimilliset ja julmat sosiaaliturvan leikkaukset. Lisäksi on tehtävä tutkittuun tietoon perustuva kokonaisarvio kaikista aioituista sosiaaliturvan leikkauksista. Mitä ilmeisemmin kokonaisarviossa tullaan samaan lopputulokseen, mitä jo aiempi tutkimustieto on todennut - eli sosiaaliturvan leikkausten sijaan, nykyistä sosiaaliturvaa on korotettava. Hallituksen on vedettävä oikeat ja ajankohtaiset johtopäätökset, perua aiotut leikkaukset vähävaraisten toimeentuloon, ja miettiä, miten nykyistä sosiaaliturvan tasoa voidaan nostaa nykyisestä, jotta ihmiset pystyvät edes perusinhimillisten taloudellisten normien puitteissa elämään tässä yhä kallistuvassa yhteiskunnassa.

Haapakoski Jukka
Työttömien Keskusjärjestö ry